

کشورهای جهان برای توسعه به تکنولوژیهای ساده احتیاج دارند

ساده در مورد یک مشکل بهداشتی عرضه نمک یددار در کشورهای فقیر است. حدود ۱/۶ میلیارد نفر یا بیش از یک جمعیت جهان در معرض خطر عقبماندگی ذهنی در اثر کمبود ید در رژیم غذایی قرار دارند. بونیسف عقیده دارد با تأکید بر این درمانهای کم هزینه نسبت به تجهیزات گران قیمت و پیچیده مراقبتهای اساسی، می توان تا پایان قرن حاضر مرگ ناشی از اسهال را به نصف و بیماریهای ناشی از کمبود ید را به شدت کاهش داد.

در زمینه کشاورزی، بهترین تکنولوژی دانش نورا با خرد قدیمی ترکیب می کند. به طور مثال در نقاطی از پرو، روش قدیمی آبیاری مزارع توسط اینکاها را با شبکه هایی از مجراها و جویهایی کوچک احیا نموده اند. در کنیا کارکنان توسعه به کشاورزان کمک می کنند که از حشره کشتهای شیمیایی دست کشیده و از روش معروف به کنترل بیولوژیکی آفت استفاده کنند که شامل استفاده از گیاهان ضد آفت و حشره های شکارگر برای خوردن حشره هایی است که محصول را می خورند. در گواتمالا، کشاورزان در حال یادگیری روشهای آبیاری قطره ای هستند که فقط مقدار لازم از آب کمیاب را به هر گیاه می رساند.

بسیاری از کشورها تقلا می کنند مردم خود را تغذیه می کنند، ضمناً مشتاق هستند دست به توسعه اقتصادی و صنعتی هم بزنند. اما انرژی لازم از کجا به دست می آید؟ انرژی مطلوب به طور فزاینده ای از منابع جایگزین تمیز - به رهبری نیروی خورشیدی و باد - حاصل خواهد شد. ولی این مسأله در نقاطی مانند چین که دارای ذخایر بسیار زیادی از ذغال سنگ است کار سختی است. به هر صورت انرژیهای جایگزین به کشورهای در حال توسعه یورش می آورد. در دهکده داناواس در جنوب دهلی نو ۵۰ فانوس که با انرژی خورشیدی روشن می شود، منازل ۱۵۰ خانواده محروم از انرژی، را روشن نموده است. در کابورون پایتخت بوتسوانا آبگرمکنهای خورشیدی در چهار هزار خانه

فهرست الویتها، مراقب بهداشتی بهتر، راههای ابداعی تولید انرژی و روشهای جدید افزایش مواد غذایی برای نونهالان قرار دارد.

چالش عبارت است از طرح و استفاده از تکنولوژی هایی که نسبتاً ارزان بوده، گسترش آن به توده های مردم راحت و برای محیط زیستی که به آن فشار آورده شده است ناخوشایند نباشد.

با توجه به این اهداف، شروع از صفر مزایای خاص خود را دارد. کشورهای در حال توسعه این فرصت را در اختیار دارند که از بسیاری از مراحل پرهزینه قدیمی و دودزای صنعتی شدن اجتناب کنند. آنها می توانند به منابع انرژی تمیزتر از سوختهای فسیلی روی آورند که جو را آلوده می کند. آنها می توانند شیوه های کشاورزی که مقادیر بسیاری از زمین، آب و حشره کشها را مورد استفاده قرار نمی دهد، آزمایش کنند. بهترین تکنولوژی لزوماً تکنولوژی پیچیده نیست. به طور مثال در حوزه پزشکی، معالجه عارضه کشنده اسهال که در بیماریهای اسهال خونی، وبا و چندین بیماری دیگر نمود پیدا می کند، تجدید آب بدن از راه دهان است که ۲۵ سال قبل توسط محققان پزشکی در هندوستان و بنگلادش کشف شده است. بیماران محلولی را دریافت می دارند حاوی نمک و گلوکز (ORS) که فقط هشت سنت قیمت دارد. بر طبق برآورد صندوق کودکان سازمان ملل متحد این محلول هشت سنتی هر سال زندگی یک میلیون کودک را نجات می دهد. یکی دیگر از درمانهای نسبتاً

تکنولوژیهایی که در جهان در حال توسعه ریشه می گیرد اغلب از آن دسته تکنولوژیهایی نیست که شدیداً به آنها احتیاج است. حدود دو میلیارد نفر از جمعیت ۵/۷ میلیارد نفری مردم جهان به برق دسترسی ندارند. پس ماهواره های تلویزیونی به چه کار آنها می آید؟ بیش از یک میلیارد نفر آب آشامیدنی سالم در اختیار ندارند و نزدیک دو میلیارد نفر فاقد فاضلاب بهداشتی هستند. اگر مردم کشورهای در حال توسعه راجع به آخرین نوع کامپیوتر زیاد هیجان به خرج نمی دهند، باید آنها را معذور داشت. در دهکده ای که مبرمترین نیاز پزشکی آن سرنگهای تمیز و آنستی بیوتیک های اولیه است، ماشین تشدید مغناطیسی به چه کار می آید؟

تغییرات فنی موتور توسعه اقتصادی، هم در کشورهای فقیر و هم در کشورهای ثروتمند است. اما اگر پیشرفت علم در خدمت ثروتمندان باشد و اگر احتیاجات فقیرترین مردم جهان را مرتفع نسازد، آنگاه تکنولوژی فاصله دارها و نادرها را زیاده تر خواهند نمود.

جیمز گوستاو اسیت مدیر برنامه توسعه سازمان ملل متحد می گوید: «در ۳۰ سال گذشته فاصله بین ۳۰ درصد از ثروتمندترین مردم جهان و ۲۰ درصد از فقیرترین مردم جهان دو برابر شده است.»

چه چیزی این فاصله را کم می کند؟ یا همان طور که متخصصان کمک خارجی می گویند چه تکنولوژی برای کشورهای فقیرتر «مناسب» است؟ در رأس

صفت شده و تا ۴۰ درصد از احتیاجات انرژی آنها را کاهش داده است. در موریتانی برنامه‌ای برای ساخت نیروگاه بادی با نیروی باد به‌گرددش در می‌آیند در ده سال آینده، نوید دهنده برق در منطقه «ترازا» برای اولین بار است. البته هیچ تکنولوژی مجانی نیست. اگر ممکن‌های خوردسندی در بوتسوانا هرکدام قیمتی بین ۱۳۰۰ تا ۱۸۰۰ دلار دارند که از طرف اهدا کنندگان دولتی و خصوصی پرداخت می‌شود و حتی بسته‌های ORS که هشت سنت قیمت دارد وقتی برای میلیونها نفر خریداری شود، رقم قابل توجهی را تشکیل می‌دهد. سرعتی که تکنولوژی جدید در کشورهای فقیر گسترش می‌یابد تا حد زیادی بستگی به سخاوت کشورهای غنی دارد.

با این همه سخاوت هم لفظ دقیقی نیست. زیرا کشورهای ثروتمند دلایل خودخواهانه و خوشایندی برای کمک به کشورهای کمتر توسعه یافته دارند. زمانی که مردم فقیر مجبور به قطع درختان جنگلهای دست نخورده برای استفاده از آنها به عنوان هیزم می‌شوند، تمام کشورها صدمه می‌بینند، نه تنها ذخایر زیست‌شناسی نابود می‌شود بلکه ادامه اتکا بر سوختهای کربنی به خطر گرم شدن زمین دامن می‌زند. از این رفتن مراقبتهای بهداشتی باعث گسترش تبوه بیماریهای عفونی شده که خطر فزایندهای برای کشورهای فقر و ثروتمند است.

در زمانی که اکثر کشورهای صنعتی با تنگناهای بودجه‌ای دست به‌گیریان هستند و تقاضاهای سنگینی از طرف کشورهای کمونستی سابق برای سرمایه وجود دارد، احتمال نمی‌رود افزایش زیادی در برنامه‌های کمکی قدیمی صورت گیرد. در اجلاس سران کره زمین در سال ۱۹۹۲ در ریودوژانیرو، رهبران کشورهای جهان متعهد شدند ثروت بیشتری را از کشورهای ثروتمند به کشورهای فقیر انتقال دهند اما به قولهایی که در آن اجتماع شاد داده شده، عمدتاً علنی نشده است.

آنچه که احتمال آن از افزایش کمک بیشتر است، نظم تازه برای مقادیر قابل توجهی از پولی است که در راه توسعه قبلاً خرج شده است. بانک جهانی طی ۹۴-۱۹۹۳ بیش از ۲۰۰ میلیارد دلار وام اعطا نموده است و هنوز اعتقاد بر این است که مقادیر بسیار زیادی از این

مبلغ برای پروژه‌های ۴۰۰ تا ۵۰۰ میلیون دلاری خرج شده که اغلب نتیجه‌ای در بر نداشته است. «موزامبیک» از سازمانهای محیط زیست و انرژی کنیا - که ائتلافی از گروههای ذینفع دولتی در ناپروبی است - می‌گوید، بانک جهانی هنوز خواهان خرج بولهای کلان برای پروژه‌های بزرگی است که پر هزینه و کم سود است، آنها باید راجع به پروژه‌های کوچک فکر کنند. حتی اگر یک پروژه مولد آبی در نظر داریم، اجازه دهیم چند پروژه کوچک باشد. مقامات بانک جهانی در مقابل می‌گویند تنها ۱۰ درصد کل وجوه اعطایی به خاطر پروژه‌های بسیار بزرگ بوده است و بیش از بیش پروژه‌های کوچکتر و متهکی‌پر، ابتکارات داخلی، مانند برنامه ۲۷ میلیون دلاری کنترل جمعیت، آموزش ایدز در جاد پشتیبانی می‌کنند. پیترا استفن سخنگوی بانک جهانی می‌گوید، آیین تصویر که ما پروژه‌هایی را به کشورهای تحمیل می‌کنیم که بدان نیاز ندارند و یا نمی‌خواهند، منسوخ است، ما دیگر این کار را انجام نمی‌دهیم.

متأسفانه بیشتر پولی که توسط دولتهای جهان سوم دریافت می‌شود برای توسعه در دسترس نیست و صدها واحد ارتشی که شورشها را سرکوب می‌کنند، کشورها را در مقابل تهاجم و همسایگان محافظت می‌کنند تغذیه می‌کنند. پاسخ مکزیک به شورش زاپایستها در ژانویه ۱۹۹۴ در چیاپاس این بود که

ارتش را با منابعی که برای سرکوب شورش مورد لزوم بود، مجهز کند. در نیمه اول سال ۱۹۹۴ هزینه‌های نظامی مکزیک که معمولاً در سطح کمی قرار داشت ۹۴ درصد افزایش یافت ولی کمکهای مکزیک به صندوق تأمین اجتماعی ملی ۱۳ درصد کاهش یافت. هندوستان ۲/۴ درصد از تولید ناخالص داخلی خود را خرج ارتش می‌کند اما فقط ۰/۷۳ درصد آن را خرج توسعه روستایی و ۰/۱۷ درصد آن را خرج آموزش می‌کند. این کشور چهارمین نیروی نظامی بزرگ جهان را در اختیار دارد و جت‌های جنگنده پیشرفته و زیردریاییهای اتمی ارتش آن را کامل می‌کند. در حالی که سرپناه ۱۵۰ میلیون نفر از جمعیت هندوستان آنقدر ناچیز است که عملاً بی‌خانمان محسوب می‌شوند.

تشیق دولتها برای تغییر جهت منابع از تولید سلاحهای مخرب به توسعه دشوار خواهد بود. همچنین استقلال سفیدترین تکنولوژیهای از کشورهای ثارا به کشورهای نادر، کار ساده‌ای نیست. در غیر این صورت فقر بیشتر خواهد شد، محیط زیست به انحطاط خواهد افتاد و ناامیدی حاکم خواهد شد. در وضعیت کنونی، پیشرفت تکنولوژی همچنان اقلیت کوچکی از جمعیت جهان را ثروتمند خواهد نمود و بقیه مردم کره زمین را پشت سر جا خواهد گذاشت.

منبع: یولتن روزانه بازرگانی شماره ۲۰۲